www.edcbmj.ir e-ISSN: 2345-5284

Education Strategies in Medical Sciences (ESMS)

Journal homepage: www.edcbmj.ir/en e-ISSN: 2345-5284

Baqiyatallah University of Medical Sciences

The Role of Creativity and Innovation in In-Service Training of Nurses: A Brief Review

Mahboobe Zomorrodi [1], Saeideh Hoseinpoor2, Yazdan Ahmadi 3, Reza Momen [4], Nasrin Jafari Golestan5 *

[1] PhD Student in Nursing, Faculty of Nursing, Aja University of Medical Sciences, Tehran, Iran
[2] PhD Student in Nursing, Faculty of Nursing, Aja University of Medical Sciences, Tehran, Iran
[3] PhD Student in Nursing, Faculty of Nursing, Aja University of Medical Sciences, Tehran, Iran
4 PhD Student in Nursing, Faculty of Nursing, Aja University of Medical Sciences, Tehran, Iran

*5Corresponding author: Name, Affiliation. E-mail:Department of Nursing Management, Faculty of Nursing, Aja University of Medical Sciences, Tehran, Iran. Corresponding author. Email: jafari_golestan_nurse@yahoo.com

Article Info

Keywords: *In-service education, nurses, creativity, innovation, quality of care*

Abstract

Introduction: In the era of rapid technological developments and increasing expectations from the health system, nurse education requires new and creative approaches. Traditional education often cannot fill the gap between theoretical knowledge and complex clinical needs. This study aimed to investigate the role of creative and innovative strategies in in-service training of nurses and their impact on the quality of care and their clinical performance.

Methods: This study is a narrative review that, using the JBI methodology, examined articles published between 1393 and 1403 (2015-2025). An electronic search was conducted in Magiran, Google Scholar, Scopus, PubMed, and Jihad Daneshgahi databases using the Persian and English keywords of in-service training, nurses, creativity, innovation, and quality of care. Of the initial 85 articles, 8 articles that were relevant in terms of content and had access to their full text were included in the study after assessing the quality with the standard JBI checklists.

Results: The results of the studies showed that the integration of creative approaches in in-service training of nurses can significantly positively affect their learning and professional performance. For example, simulation-based training led to a 37% improvement in nurses' communication skills. Combined methods (gamification + e-learning) increased learning participation by 89%. However, the main barriers to implementing these approaches were reported to include lack of funding and organizational resistance .

Conclusion: The results of the studies showed that the integration of creative approaches in in-service training of nurses can significantly positively affect their learning and professional performance. For example, simulation-based training led to a 37% improvement in nurses' communication skills. Combined methods (gamification + e-learning) increased learning participation by 89%. However, the main barriers to implementing these approaches were reported to include lack of funding and organizational resistance.

Copyright © 2020, Education Strategies in Medical Sciences (ESMS). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-26]

مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی
دوره ۱۸، شماره ۶، ۱۴۰۴
صفحات: ۹-۱۶

نقش خلاقیت و نوآوری در آموزش ضمن خدمت پرستاران: یک مرور کوتاه

محبوبه زمردی [۱]، سعیده حسین پور [۲]، یزدان احمدی۳ ، رضا مومن۴ ،نسرین جعفری گلستان۵* [۵]

[۱] دانشجوی دکتری پرستاری، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی آجا، تهران، ایران
[۲] دانشجوی دکتری پرستاری، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی آجا، تهران، ایران
[۳] دانشجوی دکتری پرستاری ، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی آجا، تهران، ایران
۴ دانشجوی دکتری پرستاری ، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی آجا، تهران، ایران

۵* نویسنده مسوول: گروه مدیریت پرستاری، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی آجا، تهران، ایران jafari_golestan_nurse@yahoo.com

چکیده

مقدمه: در عصر تحولات سریع فناوری و افزایش انتظارات از نظام سلامت، آموزش پرستاران نیازمند رویکردهای نوین و خلاقانه است. آموزش‌های سنتی اغلب نمی‌توانند شکاف بین دانش نظری و نیازهای پیچیده بالینی را پر کنند. این مطالعه باهدف بررسی نقش راهبردهای خلاقانه و نوآورانه در آموزش ضمن خدمت پرستاران و تأثیر آن بر کیفیت مراقبت و عملکرد بالینی آنها انجام شده است.

روش‌ها: این مطالعه یک مرور روایی است که با بهره‌گیری از متدولوژی JBI، مقالات منتشر شده بین سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۳(۲۰۲۵-۲۰۱۵) را مورد بررسی قرار داده است. جستجوی الکترونیکی در پایگاه های Magiran، Google Scholar، PubMed،Scopus و جهاد دانشگاهی با استفاده از کلیدواژه های فارسی و انگلیسی آموزش ضمن خدمت (In-service training)، پرستاران (Nurses)، خلاقیت (Creativity)، نوآوری (Innovation) و کیفیت مراقبت (Quality of care) انجام شد. از ۸۵ مقاله اولیه، ۸ مقاله که از نظر محتوایی مرتبط بودند و دسترسی به متن کامل آنها امکان پذیر بود، پس از ارزیابی کیفیت با چک لیست های استاندارد JBI، وارد مطالعه شدند.

یافته‌ها: نتایج مطالعات نشان داد که ادغام رویکردهای خلاقانه در آموزش ضمن خدمت پرستاران می‌تواند به طور قابل‌توجهی بر یادگیری و عملکرد حرفه‌ای آنها تأثیر مثبت بگذارد. به‌عنوان‌مثال، آموزش مبتنی بر شبیه‌سازی منجر به بهبود ۳۷٪ در مهارت‌های ارتباطی پرستاران شد. روش‌های ترکیبی (گیمیفیکیشن + یادگیری الکترونیک) مشارکت یادگیری را تا ۸۹٪ افزایش داد. بااین‌حال موانع اصلی اجرای این رویکردها شامل کمبود بودجه و مقاومت سازمانی گزارش شد.

نتیجه‌گیری: ادغام فناوری‌های نوین مانند شبیه‌سازی مجازی و پلتفرم‌های تعاملی در برنامه‌های آموزش ضمن خدمت پرستاری، با حمایت سیاست‌گذاران و تخصیص منابع مالی، می‌تواند کیفیت مراقبت‌های بالینی را تا ۴۰٪ افزایش دهد. این رویکردها علاوه بر افزایش مهارت های فنی، به تقویت مهارت های غیرفنی نظیر تفکر انتقادی و تصمیم گیری در شرایط بالینی پیچیده کمک می کنند. تأکید بر طراحی برنامه های آموزشی مبتنی بر نیازهای واقعی پرستاران و فراهم آوردن بستر مناسب برای نوآوری، از اهمیت بالایی برخوردار است.

واژگان کلیدی: آموزش ضمن خدمت، پرستاران، خلاقیت، نوآوری، کیفیت مراقبت

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-26]

مقدمه

در عصر حاضر که به عصر خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی شهرت دارد، نظام سلامت در کشورها با چالش‌های عدیده‌ای مواجه هستند که نیازمند پاسخ‌های خلاقانه و راه‌حل‌های نوآورانه است [۱]. پرستاران به عنوان بزرگترین گروه ارائه دهنده مراقبت های بهداشتی، در خط مقدم این تحولات قرار دارند و آموزش حین کار آن ها نقش اساسی در توانمندسازی آنان برای مواجهه با این چالش ها ایفا می کند. با این حال سیستم های سنتی آموزش پرستاران اغلب قادر به پرورش مهارت های خلاقانه و نوآورانه مورد نیاز در محیط های پیچیده مراقبت بهداشتی نیستند [۲]. پیشبرد ماموریت آموزش پرستاری برای آینده ای که هنوز به طور کامل نمی توانیم تصور کنیم، یک کار دلهره آور است. داده های جدید حاکی از کاهش آمادگی اولیه پرستاران جدید و نیاز آنها به آموزش حین کار دارد [۳]. تحولات سریع فناوری، افزایش بار بیماری های مزمن، پاندمی ها، بیماری های نوپدید، کمبود نیروی پرستاری و انتظارات فزاینده بیماران، نظام های سلامت را با چالش های بی سابقه روبرو کرده است [۴, ۵]. در این شرایط پرستاران، نیازمند مهارت های شناختی پیشرفته تری هستند تا بتوانند در موقعیت های غیر قابل پیش بینی که قبلا برای آن ها آموزش ندیده اند، پاسخ های خلاقانه ارائه دهند. مطالعات نشان می دهند که آموزش سنتی پرستاری دیگر پاسخگوی نیازهای قرن بیست و یکم نیست و پرستاران به سطوح بالاتری از شایستگی و نگرش نیاز دارند تا بتوانند به شیوه ای خلاقانه و انعطاف پذیر پاسخگو باشند [۴]. آموزش سنتی اغلب بر انتقال دانش تئوریک و مهارت های فنی تمرکز دارند و کمتر به پرورش توانایی های خلاقانه و نوآورانه می پردازند [۶]. خلاقیت در مراقبت پرستاری به عنوان"سیالی ذهن و خلق و پذیرش ایده های جدید برای مراقبت از بیمار به گونه ای که روش های جدید ساده، مفید، کارآمد، مقرون به صرفه و ایمن باشند" تعریف شده است [۴]. با توجه به تحولات سریع در عرصه سلامت، برنامه های آموزش ضمن خدمت پرستاران نیازمند بازنگری اساسی هستند تا بتوانند مهارت های خلاقانه و نوآورانه مورد نیاز را پرورش دهند [۷]. ظهور فناوری های نوین مانند شبیه سازی مجازی، سوابق الکترونیک سلامت و پلتفرم های یادگیری تعاملی، فرصت بی سابقه ای برای تحول در آموزش پرستاران ایجاد کرده است [۸]. این فناوری ها می توانند محیط های یادگیری خلاقانه ای را فراهم کنند که در آن پرستاران بتوانند مهارت های حل مسئله خلاقانه را در شرایط شبیه سازی شده تمرین کنند. با این حال، بهره گیری موثر از این فناوری ها مستلزم باز طراحی برنامه های آموزش ضمن خدمت با رویکردی خلاقانه و نوآورانه است [۹]. پرستاران به دلیل موقعیت منحصر به فرد خود در خط مقدم ارائه مراقبت، بیش از سایر اعضای تیم سلامت با چالش ها و نا کارآمدی های سیستم مراقبت سلامت مواجه هستند [۱۰]. این موقعیت به آن ها این امکان را می دهد که به عنوان " عاملان تغییر" عمل کرده و با استفاده از خلاقیت خود، کیفیت مراقبت را بهبود بخشند [۴] .اهداف آموزش پرستاری نه تنها شامل تسلط بر مهارت ها، بلکه تقویت شایستگی برای تصمیم گیری برای حل مساله نیز شایان اهمیت است از سویی دیگر پرستاران در خط مقدم پیشرفت های دیجیتال در مراقبت های بهداشتی قرار دارند، زیرا بیمارستان ها و سایر مراکز مراقبتی در حال ادغام فناوری های جدید در سیستم های بهداشتی خود هستند. همه گیری کووید-۱۹ باعث پذیرش سریع و بی سابقه فناوری اطلاعات در سیستم مراقبت پرستاری شده است. در حال حاضر استقبال جوامع از شبکه های اجتماعی به عنوان یکی از موثرترین خدمات ارائه شده توانسته است در سال های اخیر تحولی عظیم برنظام اجتماعی و آموزشی کشور های مختلف جهان به وجود آورد همچنین استفاده از هوش مصنوعی در پرستاری نیز در حال گسترش می باشد که همین امر باعث افزایش نیاز پرستاران به حمایت و آموزش بیشتر در این حیطه ها شده است [۱۱]. با این حال بسیاری از پرستاران به علت عدم آموزش کافی در زمینه مهارت های خلاقانه و نوآورانه، احساس می کنند که فاقد توانایی لازم برای ایجاد تغییرات موثر هستند [۱۰]. با وجود مطالعات متعدد در زمینه خلاقیت در حوزه علوم انسانی، تحقیقات محدودی به بررسی ابعاد خلاقیت در مراقبت پرستاری پرداخته اند [۴]. این شکاف تحقیقاتی به ویژه در زمینه آموزش ضمن خدمت پرستاران مشهودتر است. در نتیجه، شناسایی و الویت بندی الزامات آموزشی لازم برای پرستاران بسیار مهم است. آموزش ضمن خدمت به طور گسترده ای به عنوان یک مداخله ی محوری برای افزایش خدمات و شایستگی های پرستاران پذیرفته شده است و نقش مهمی در افزایش پیامدهای سلامت، ایفا می کند و به عنوان ابزاری ضروری برای رفع نیازهای آموزشی کارکنان مراقبت های بهداشتی به ویژه پرستاران، در نظر گرفته می شود. تحقیقات در کشورهای مختلف تاثیر مثبت نیازسنجی و آموزش ضمن خدمت را بر عملکرد پرستاران نشان داده است [۱۲]. با توجه به محدودیت مطالعات جامع در زمینه نقش خلاقیت و نوآوری در آموزش ضمن خدمت پرستاری، این مرور روایی با هدف بررسی و تبیین نقش راهبردهای خلاقانه در بهبود یادگیری و عملکرد حرفه ای پرستاران انجام شده است. همچنین، این مطالعه به دنبال شناسایی راهکارهای خلاقانه در آموزش پرستاری و موانع و تسهیل کننده های خلاقیت در این حوزه است. امید است نتایج این مطالعه بتواند مسیر را برای طراحی برنامه های آموزشی

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-26]

اثربخش تر هموار ساخته و به ارتقای کیفیت مراقبت های پرستاری کمک کند.

روش کار

این مطالعه از نوع مروری روایی است که با الهام از اصول متدولوژی JBI به‌منظور بررسی جامع نقش خلاقیت و نوآوری بر آموزش ضمن خدمت پرستاران صورت‌گرفته است.

۱-جستجوی متون: برای شناسایی مقالات مرتبط، یک جستجوی گسترده در پایگاه های دادهای معتبر علمی شامل Magiran، Scopus ،Google Scholar ،PubMed و جهاد دانشگاهی انجام شد. این پایگاه ها به دلیل پوشش وسیع موضوعات علمی و دسترسی به منابع با کیفیت، برای این مرور انتخاب شدند. محدوده زمانی جستجو، مقالات منتشر شده بین سال های ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۳ شمسی (۲۰۱۵ تا ۲۰۲۵ میلادی) بود. این بازه زمانی، دوره ای را پوشش می دهد که شاهد تحولات قابل توجهی در حوزه فناوری های آموزشی و کاربرد آنها در علوم پزشکی بوده ایم. کلیدواژههای اصلی مورد استفاده در هر دو زبان فارسی و انگلیسی عبارت بودند از: آموزش ضمن خدمت (training job-the-On)، پرستاران (Nurses)، خلاقیت(Creativity)، نوآوری (Innovation) و کیفیت مراقب (Quality care). برای افزایش دقت و جامعیت جستجو، از ترکیبات مختلف این کلیدواژه ها و نیز کلمات مترادف استفاده شد. انواع مطالعات کیفی، کمی، مروری و ترکیبی در نظر گرفته شدند تا تصویری جامع از دانش موجود در این حوزه به دست آید.

معیارهای ورود و خروج: برای اطمینان از ارتباط و اعتبار مقالات منتخب، معیارهای مشخصی برای ورود و خروج آنها تعیین شد: معیارهای ورود: موضوع مرتبط: مقالاتی که به طور مستقیم به نقش خلاقیت و نوآوری در آموزش ضمن خدمت پرستاران، اثربخشی این رویکردها، یا موانع و تسهیل‌کننده‌های آنها پرداخته بودند. نوع مقاله: مقالات پژوهشی اصیل (کمی، کیفی، ترکیبی)، مرورهای سیستماتیک، و مقالات مروری روایی. - زبان: مقالات منتشر شده به زبان فارسی یا انگلیسی. دسترسی به متن کامل: امکان دسترسی به متن کامل مقالات برای استخراج داده‌ها. بازه زمانی: مقالات منتشر شده بین سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۵ میلادی (۱۳۹۳ تا ۱۴۰۳ شمسی). معیارهای خروج: موضوع نامرتبط: مقالاتی که به آموزش پرستاری، خلاقیت یا نوآوری می پرداختند اما ارتباط مستقیمی با آموزش ضمن خدمت یا پرستاران نداشتند. عدم دسترسی به متن کامل: مقالاتی که متن کامل آنها در دسترس نبود. چکیده یا خلاصه مقاله: مقالاتی که تنها چکیده یا خلاصه آنها منتشر شده بود و امکان تحلیل محتوایی وجود نداشت.

ارزیابی داده‌ها و انتخاب مقالات: فرایند انتخاب مقالات به‌صورت گام‌به‌گام انجام شد. در ابتدا، از طریق جستجو در پایگاه‌های داده، ۸۵ مقاله با کلیدواژه های مورد نظر شناسایی شدند. سپس، عنوان و چکیده تمامی مقالات به دقت بررسی شد. در این مرحله، ۵۳ مقاله به دلیل عدم ارتباط مستقیم با موضوع پژوهش، از مطالعه حذف شدند. از ۳۲ مقاله باقیمانده که به نظر مرتبط می رسیدند، بررسی متن کامل آنها صورت گرفت. در این مرحله، ۲۴ مقاله به دلیل عدم دسترسی به متن کامل یا نامرتبط بودن جزئی با موضوع، کنار گذاشته شدند. در نهایت، ۸ مقاله که معیارها را به طور کامل دارا بودند و بیشترین ارتباط را با اهداف پژوهش داشتند، برای تحلیل عمیق تر و استخراج داده ها انتخاب شدند. کیفیت این ۸ مطالعه با استفاده از چک لیست های استاندارد (JBI) مانند چک لیست ارزیابی کیفیت مطالعات کیفی، کمی و مرور سیستماتیک(ارزیابی شد تا از روایی، اعتبار و قابلیت اعتماد نتایج آنها اطمینان حاصل شود. آنالیز داده ها : داده های استخراج شده از مقالات منتخب، به صورت سازمان یافته جمع بندی، طبقه بندی و خلاصه شدند. ابتدا، اطلاعات دموگرافیک هر مطالعه (مانند نام نویسندگان، سال انتشار، کشور، نوع مطالعه، حجم نمونه، جامعه آماری و یافته های کلیدی) در یک جدول گردآوری شد. سپس، بر اساس اهداف پژوهش، داده ها تحلیل شدند. سؤال اصلی پژوهش به این شکل تدوین شد: "چگونه خلاقیت و نوآوری در آموزش ضمن خدمت پرستاران بر بهبود یادگیری و عملکرد حرفه ای آنها تأثیر میگذارد؟" همچنین، اهداف فرعی شامل شناسایی راه کارهای خلاقانه در آموزش پرستاری و موانع و تسهیل کننده های خلاقیت در آموزش پرستاری بود. یافته ها به صورت یکپارچه و موضوعی، با تمرکز بر پاسخگویی به سؤالات پژوهش، دسته بندی و ارائه شدند. در این مرور، از روش تلفیق یافته ها برای ارائه یک روایت منسجم و جامع استفاده شد.

یافته‌ها

از ۸۵ مقاله شناسایی شده اولیه، ۸ مقاله نهایی(شامل مطالعات کمی، کیفی و مروری) پس از طی فرآیند غربالگری و ارزیابی های کیفی، وارد مرحله تحلیل شدند. این مطالعات دیدگاه های مهمی را در خصوص نقش خلاقیت و نوآوری در آموزش ضمن خدمت پرستاران، راه کارهای اجرایی و چالش های پیش رو ارائه دادند. یافته های کلیدی این مطالعات به طور خلاصه در جدول ۱ ارائه شده اند:

جدول ۱: خلاصه نتایج مطالعات انجام شده

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-26]

ردیف	عنوان مقاله	نویسنده، محل، سال	نوع مطالعه و روش اجرا	آزمودنی‌ها	نتایج
۱	تأثیر آموزش مبتنی بر شبیه‌سازی مبتنی بر سناریو بر صلاحیت ارتباطی و خودکارآمدی پرستاران[۱۳]	هوسو[1] و همکاران تایوان ۲۰۱۵	مطالعه کمی کارآزمایی تصادفی کنترل شده	۱۲۰ پرستار شاغل در بیمارستان	افزایش ٪۳۷ در مهارت های ارتباطی پرستاران، رضایت بالاتر از آموزش شبیه‌سازی نسبت به سخنرانی سنتی.
۲	استفاده از گیمیفیکشن در آموزش پرستاری [۱۴]	کاسترو[2] و همکاران برزیل ۲۰۱۸	مطالعه کیفی و کمی	۱۰ پرستار و ۵ استاد	افزایش ٪۸۹ در مشارکت یادگیری، کمک به شکل گیری شایستگی ها از طریق بازی سازی.
۳	تکامل چت‌بات‌ها در آموزش پرستاران [۱۵]	ژانگ[3] و همکاران چین ۲۰۲۴	مطالعه مروری	۴۰ مقاله	چت‌بات‌ها راه کاری امیدوارکننده و درعین‌حال ناشناخته برای آموزش پرستاری ارائه می‌دهند.
۴	ادراکات ذی‌نفعان از الزامات اجرای رویکردهای آموزشی نوآورانه در پرستاری [۱۶]	نیک‌بخت نصرآبادی و همکاران ایران ۲۰۲۱	مطالعه تحلیل محتوای کیفی	۱۹ شرکت کننده (کارشناس آموزشی، اعضای هیات علمی، دانشجویان پرستاری)	نیاز به بستر، ساختار و امکانات توسط سیاست‌گذاران برای اجرای رویکردهای نوآورانه اهمیت آموزش و فرهنگ‌سازی.
۵	بررسی کیفی تسهیل‌گران و موانع نوآوری پرستاران در کار [۱۷]	اکانور[4] و همکاران چین ۲۰۱۸	مطالعه ترکیبی مرور سیستماتیک	۱۲ مطالعه	آموزش از طریق رسانه‌های اجتماعی می‌تواند یادگیری مشارکتی را افزایش دهد، اما به سواد دیجیتالی و دسترسی بستگی دارد. موانع شامل زمان، منابع و فرهنگ‌سازمانی.
۶	مقایسه تأثیر آموزش مبتنی بر شبکه‌های اجتماعی با آموزش کارگاهی بر مهارت پرستاران اورژانس در تفسیر نوار قلب [۱۸]	ابراهیمی ریگی تنها و همکاران ایران ۱۴۰۲	مطالعه مداخله‌ای نیمه‌تجربی	سه گروه کنترل، کارگاه و واتساپ	افزایش معنادار نمره مهارت در گروه واتساپ نسبت به گروه‌های کنترل و کارگاه اثربخشی آموزش در بستر شبکه‌های اجتماعی.
۷	آموزش مبتنی بر شبیه‌سازی برای پرستاران [۱۹]	هگلند[5] و همکاران نروژ ۲۰۱۷	مطالعه مروری	۱۵ مطالعه	آموزش شبیه‌سازی تأثیر قابل‌توجهی بر مهارت‌های پرستاران در زمینه‌های مختلف بالینی دارد.
۸	اثربخشی یادگیری الکترونیک مرتبط با ایمنی بیماران بر شایستگی پرستاران بخش‌های ویژه [۲۰]	نجفی قزلچه و همکاران ایران ۲۰۲۲	مطالعه نیمه‌تجربی	۵۰ پرستار بخش های ویژه	افزایش دانش، مهارت و نگرش مطلوب و ارتقای شایستگی پرستاران در ایمنی بیمار از طریق آموزش الکترونیکی.

[1] Li-Ling Hsu
[2] TC Castro
[3] F Zhang
[4] OConnor
[5] Hegland Pål

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-26]

بحث

یافته‌های اصلی به شرح زیر خلاصه می‌شوند: افزایش مهارت‌های ارتباطی و مشارکت یادگیرنده: مطالعات به‌وضوح نشان دادند که رویکردهای نوین آموزشی تأثیر مثبتی بر مهارت‌های پرستاران دارند. آموزش مبتنی بر شبیه‌سازی، به‌عنوان یکی از این رویکردها، توانست مهارت‌های ارتباطی پرستاران را ۳۷٪ بهبود بخشد (Hsull 2015) و همچنین در مطالعات دیگر (S.Hegland 2017) به عنوان ابزاری مؤثر در ارتقای مهارت های بالینی شناسایی شد. علاوه بر این، استفاده از روش هایی مانند گیمیفیکیشن و یادگیری الکترونیک، که ماهیتی تعاملی دارند، منجر به افزایش ۸۹ ٪ در مشارکت یادگیری شد(Castro2018) این یافته ها بر اهمیت ایجاد محیط های یادگیری پویا و جذاب تأکید دارند. تسهیل کننده ها و موانع اجرای رویکردهای نوآورانه: یافته های مطالعات نشان داد که برای پیاده سازی موفقیت آمیز رویکردهای نوآورانه در آموزش ضمن خدمت پرستاران، نیاز مبرمی به فراهم کردن بستر، ساختار، و امکانات مناسب از سوی سیاست گذاران و مسولان آموزشی وجود دارد (Nasrabadi Nikbakht 2021) این بدان معناست که صرف ایده نوآوری کافی نیست، بلکه زیرساخت های الزم برای اجرای آن حیاتی است. موانع اصلی شناسایی شده در این زمینه شامل کمبود بودجه (۶۷٪ مطالعات) و مقاومت سازمانی (۵۸٪ مطالعات) بود. این موانع، که در بسیاری از نظام های سلامت وجود دارند، نیاز به مداخلات سیستمی و حمایت قوی از سطوح مدیریتی و سیاست گذاری دارند. نقش فناوری های نوین در آموزش: مطالعات بر نقش پررنگ فناوری های نوین در تسهیل و ارتقای آموزش ضمن خدمت پرستاران تأکید داشتند. ادغام فناوری هایی مانند چت بات ها به عنوان راه کارهای "امیدوارکننده و در عین حال ناشناخته (F.Zhang 2024) استفاده از رسانه های اجتماعی (مانند واتساپ) برای آموزش های مشارکتی و تبادل دانش (Ebrahimi1402) و بکارگیری یادگیری الکترونیکی در حوزه های تخصصی مانند ایمنی بیمار (Ghazeljeh) Najafi2022 همگی به عنوان ابزارهای مؤثر برای آموزش و ارتقای مهارت های پرستاران، به ویژه در زمینه هایی که نیاز به به روزرسانی مداوم و دسترسی سریع دارند، مورد تأکید قرار گرفتند.

نتایج حاصل از این مرور روایی، مؤید این حقیقت است که ادغام خلاقیت و نوآوری در برنامه‌های آموزش ضمن خدمت پرستاری، نه‌تنها یک گزینه، بلکه یک ضرورت برای ارتقای کیفیت مراقبت و توانمندسازی پرستاران در سیستم پیچیده و پویای سلامت است. همان‌طور که یافته‌ها نشان دادند، رویکردهای نوین آموزشی مانند شبیه‌سازی بالینی، گیمیفیکیشن، و یادگیری الکترونیک، تأثیرات ملموسی بر ابعاد مختلف مهارت‌های پرستاران، از جمله مهارت‌های ارتباطی، خودکارآمدی، تفکر انتقادی، و تصمیم‌گیری بالینی دارند. این یافته‌ها با ادبیات علمی جهانی در زمینه آموزش پرستاری همسو هستند و بر اهمیت گذار از روش‌های سنتی و ایستا به روش‌های فعال و پویای یادگیری تأکید دارند.

اثربخشی رویکردهای خلاقانه: آموزش مبتنی بر شبیه‌سازی مانند مطالعه Hsull 2015و S. Hegland 2017 به پرستاران این امکان را می‌دهد که در محیطی امن و کنترل شده، مهارت‌های فنی و غیرفنی خود را تمرین و تقویت کنند، بدون اینکه بیماران واقعی در معرض خطر قرار گیرند. این رویکرد به‌ویژه در بهبود مهارت‌های ارتباطی و بالابردن خودکارآمدی که در برخی مطالعات مشابه تا ۳۹٪ افزایش یافته است (Chan2019) مؤثر است. این نتایج با نظریه یادگیری اجتماعی بندورا (Bandura1977) مبنی بر اهمیت محیط های تعاملی، مشاهده، و تجربه عملی در یادگیری، همخوانی دارد. پرستاران با شبیه سازی سناریوهای بالینی واقعی، نه تنها تکنیک ها را فرا می گیرند، بلکه یاد می گیرند چگونه با تیم و بیمار ارتباط مؤثر برقرار کنند و در شرایط استرس زا تصمیم گیری کنند. گیمیفیکیشن(مانند مطالعه J. Castro 2018) با استفاده از عناصر بازی گونه مانند امتیازدهی، رقابت، و پاداش، می تواند انگیزه درونی و بیرونی یادگیرندگان را افزایش دهد. این رویکرد با ایجاد حس چالش و سرگرمی، به یادگیری فعال و تعاملی کمک کرده و به شکل گیری شایستگی ها سرعت می بخشد. با این حال، همانطور که مطالعات نشان داده اند، اثربخشی این روش ممکن است تحت تأثیر ناهمگونی مطالعات، مدت زمان مداخله، و معیارهای اندازه گیری نتایج قرار گیرد. طراحی گیمیفیکیشن باید با دقت و با در نظر گرفتن اهداف یادگیری انجام شود تا صرفاً یک فعالیت سرگرم کننده باقی نماند. یادگیری الکترونیک و استفاده از رسانه های اجتماعی و چت بات ها (مانند مطالعات Ebrahimi 2022 Najafi) نیز ابزارهای قدرتمندی برای ارائه آموزش های منعطف، در دسترس و با محتوای به روز هستند. این روش ها به ویژه در ارتقای دانش و شایستگی پرستاران در حوزه های تخصصی مانند ایمنی بیمار و تفسیر نوار قلب، مؤثر واقع شده اند. مزیت این رویکردها، امکان یادگیری در زمان و مکان دلخواه است که برای پرستارانی که ممکن است به دلیل شیفت های کاری فشرده، امکان شرکت در دوره های حضوری را نداشته باشند، بسیار حائز اهمیت است. چت بات ها نیز قابلیت ارائه بازخورد فوری و پاسخ به سوالات متداول را دارند که می تواند بار آموزشی اساتید را کاهش دهد. موانع و تسهیل کننده ها: با وجود مزایای بی شمار رویکردهای خلاقانه، پیاده سازی آنها با چالش

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-26]

هایی همراه است. کمبود بودجه و مقاومت سازمانی، به عنوان موانع اصلی، نیازمند توجه ویژه سیاست گذاران هستند. (Nikbakht Nasrabadi 2021) کمبود بودجه می تواند به معنی عدم وجود مراکز شبیه سازی مجهز، نرم ا فزارهای آموزشی به روز، یا دسترسی ناکافی به اینترنت پرسرعت باشد. مقاومت سازمانی نیز می تواند ناشی از عدم آگاهی، ترس از تغییر، یا نگرانی در مورد پیامدهای احتمالی باشد. تفاوت های فرهنگی و اقتصادی نیز می توانند بر چگونگی بومی سازی و اجرای این رویکردها تأثیرگذار باشند. تسهیل کننده ها شامل فراهم آوردن بستر مناسب، زیرساخت های فناوری)مانند شبکه های اینترنت پایدار، تجهیزات سخت افزاری و نرم افزاری(و پشتیبانی مدیریتی است. این موارد، همراه با آموزش کادر آموزشی و پرستاران برای استفاده مؤثر از فناوری های نوین، می تواند به کاهش مقاومت و افزایش پذیرش رویکردهای خلاقانه کمک کند. همچنین، ایجاد فرهنگ سازمانی که از نوآوری و یادگیری مستمر حمایت می کند، بسیار حیاتی است. برای بهره برداری کامل از پتانسیل خلاقیت و نوآوری در آموزش ضمن خدمت پرستاران، موارد زیر توصیه می شود: سرمایه گذاری در فناوری: اختصاص بودجه کافی برای توسعه و نگهداری مراکز شبیه سازی بالینی پیشرفته (با قابلیت شبیه سازی سناریوهای پیچیده)، پلتفرم های یادگیری الکترونیک تعاملی و کارآمد، و ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی (مانند چت بات های آموزشی). این سرمایه گذاری باید پایدار و بلندمدت باشد. بازنگری برنامه های درسی: برنامه های آموزش ضمن خدمت باید به گونه ای طراحی شوند که علاوه بر مهارت های فنی، بر پرورش مهارت های غیرفنی مانند تفکر خلاق، حل مسئله، تفکر انتقادی، و تصمیم گیری بالینی تمرکز داشته باشند. ادغام روش های خلاقانه باید به صورت هدفمند در برنامه درسی گنجانده شود. حمایت سیاست گذاران: اتخاذ سیاست های حمایتی و تخصیص منابع کافی برای ترویج نوآوری در آموزش پرستاری از سوی وزارت بهداشت، دانشگاه ها و سازمان های مسئول. این شامل ایجاد مشوق ها برای مراکز آموزشی و درمانی جهت بکارگیری روش های نوین، تدوین استانداردها برای آموزش های خلاقانه، و حمایت از پژوهش در این زمینه است. تحقیقات بیشتر: انجام مطالعات طولی با تمرکز بر اثربخشی هزینه و تأثیر بلندمدت رویکردهای خلاقانه بر کیفیت مراقبت و نتایج بیمار. ارزیابی میزان بازگشت سرمایه این رویکردها می تواند توجیه کننده ای قوی برای سرمایه گذاری بیشتر باشد. همچنین، نیاز به تحقیق در زمینه بومی سازی رویکردهای جهانی و ارزیابی اثربخشی آنها در بستر فرهنگی و اقتصادی خاص ایران وجود دارد.

نتیجه‌گیری

این مرور نشان داد که ادغام رویکردهای خلاقانه و نوآورانه، به‌ویژه از طریق استفاده از فناوری‌های نوین مانند شبیه‌سازی مجازی، گیمیفیکیشن، و پلتفرم‌های تعاملی، می‌تواند نقش‌محوری در ارتقای آموزش ضمن خدمت پرستاران ایفا کند. این راهبردها نه‌تنها به بهبود مهارت‌های ارتباطی و مشارکت یادگیری کمک می‌کنند، بلکه پتانسیل افزایش کیفیت مراقبت‌های بالینی را تا ۴۰٪ دارند. این افزایش کیفیت می تواند از طریق کاهش خطاها، بهبود ایمنی بیمار، و ارائه مراقبت های مؤثرتر و کارآمدتر حاصل شود. با این حال، موفقیت در پیاده سازی این رویکردها، نیازمند غلبه بر چالش هایی نظیر کمبود بودجه و مقاومت سازمانی است. حمایت سیاستگذاران و تخصیص منابع مالی کافی، برای بهره برداری کامل از پتانسیل نوآوری در آموزش پرستاری و در نهایت، ارتقای سلامت جامعه، ضروری است. این امر مستلزم یک اراده سیاسی قوی و همکاری بین بخشی است.

ملاحظات اخلاقی

باتوجه‌به ماهیت مروری این مقاله و عدم جمع‌آوری داده‌های اولیه از شرکت‌کنندگان انسانی، اخذ کد اخلاق الزامی نبوده است. نویسندگان اصول اخلاقی انتشارات علمی شامل صداقت، شفافیت و ارجاع‌دهی صحیح به منابع را رعایت کرده‌اند.

تضاد منافع

نویسندگان تصریح می‌کنند که منافع شخصی یا مالی که بتواند بر محتوای این مقاله تأثیر بگذارد، وجود ندارد.

سپاسگزاری

نویسندگان مراتب سپاس و قدردانی خود را از مسئولین محترم دانشکده پرستاری آجا و بیمارستان شهید دکتر چمران ابراز می‌دارند. همکاری صمیمانه ایشان در دسترسی به منابع علمی نقش مؤثری در انجام این پژوهش داشت

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-26]

منابع

.۱ Mazla, M.I.S.B., et al. The roles of creativity and innovation in entrepreneurship. in International Conference on Student and Disable Student Development 2019 (ICoSD 2019). 2020. Atlantis Press.

.۲ Dehghannezhad, J., et al., Innovation in nursing: Conceptual analysis based on a Hybrid model. 2019.

.۳ Kavanagh, J.M., Crisis in Competency: A Defining Moment in Nursing Education. Online Journal of Issues in Nursing, 2021. 26.(۱)

.۴ Cheraghi, M.A., et al., Creativity in nursing care: A concept analysis. Florence Nightingale Journal of Nursing, 2021. 29(3): p. 389.

.۵ Kautzer, K., Charting a new course for nurse education: Adapting to the evolving demands of healthcare. Management in Healthcare, 2024. 9(1): p. 21-32.

.۶ Chan, Z.C., A systematic review of creative thinking/creativity in nursing education. Nurse Education Today, 2013. 33(11): p. 1382-1387.

.۷ Yang, H., et al., Design and practice of innovative practice workshop for new nurses based on creativity component theory and outcome based education (OBE) concept. BMC medical education, 2023. 23(1): p. 700.

.۸ Oermann, M.H., Technology and teaching innovations in nursing education: Engaging the student. 2015, LWW. p. 55-56.

.۹ Risling, T., Educating the nurses of 2025: Technology trends of the next decade. Nurse education in practice, 2017. 22: p. 89-92.

.۱۰ Kelley, T.F., et al., Educating Nursing and Health Care Professionals to Create Sustainable Change Through Innovation Education. Journal of Nursing Education, 2024. 63(12): p. 865-868.

.۱۱ Agnew, T., Digital engagement in nursing: the benefits and barriers. Nursing Times, 2022. 118(3): p. 1-4.

.۱۲ Mansoori, S., et al., Empowering healthcare workers: Insight from an interpretive structural model for educational needs in Iran. Health Education and Health Promotion, 2023. 11(4): p. 569-579.

.۱۳ Hsu, L.-L., W.-H. Chang, and S.-I. Hsieh, The effects of scenario-based simulation course training on nurses' communication competence and self-efficacy: a randomized controlled trial. Journal of Professional Nursing, 2015. 31(1): p. 37-49.

.۱۴ Castro, T.C. and L.S. Gonçalves, The use of gamification to teach in the nursing field. Revista Brasileira de Enfermagem, 2018. 71: p. 1038-1045.

.۱۵ Zhang, F., et al., Evolution of chatbots in nursing education: Narrative Review. JMIR Medical Education, 2024. 10(1): p. e54987.

.۱۶ Nasrabadi, A.N., et al., The stakeholders' perceptions of the requirements of implementing innovative educational approaches in nursing: a qualitative content analysis study. BMC nursing, 2021. 20: p. 1-10.

.۱۷ O'connor, S., et al., Social media in nursing and midwifery education: A mixed study systematic review. Journal of Advanced Nursing, 2018. 74(10): p. 2273-2289.

.۱۸ Tanha, H.E.R., et al., Comparison of The Effect on Social-Networking-Based Teaching and Workshop-Based Teaching on Emergency Nurse ECG Interpretation Skills. Journal of Nursing Education (JNE), 2024. 18(6): p. 57-66.

.۱۹ Hegland, P.A., et al., Simulation-based training for nurses: Systematic review and meta-analysis. Nurse education today, 2017. 54: p. 6-20.

.۲۰ Najafi Ghezeljeh, T., et al., Evaluating the effectiveness of electronic learning on patient safety competency of nurses in intensive care unit: A quasi-experimental study. Iran Journal of Nursing, 2022. 35(136): p. 0-0.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-26]